

วิธีการนำภาษาสันสกฤต ในรูปแบบวรรณกรรมมาใช้ในภาษาไทย

รศ.ดร.ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร
ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

คำภาษาสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย โดยปกติเป็นคำนามหรือคำที่มีสภาพเท่ากับคำนาม ไม่ใช่คำกริยา แต่คำนามดังกล่าวนั้นจะได้รับการเปลี่ยนรูปคำบ้าง เปลี่ยนเสียงบ้าง โดยวิธีตัดรูปวิภัติ (วิภक्तिในสันสกฤต) ทิ้ง หรือ โดยใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตบนพยัญชนะบางตัว หรือลดพยัญชนะบางตัว หรือเพิ่มเสียงพยัญชนะบางตัว หรือเปลี่ยนเสียงสระบางตัว หรือแปลงพยัญชนะบางตัว สุดท้ายว่าการเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต่างๆ นั้นจะให้ประโยชน์ในด้านการประพันธ์วรรณกรรมประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งมีกฎบังคับเรื่องเสียงสั้นเสียงยาว เรื่องสัมผัสเสียง เรื่องจำนวนพยางค์ และเรื่องประเภทร้อยแก้ว ซึ่งต้องการความไพเราะ และภาษาที่มีความหมายประทับใจผู้อ่าน

วิธีนำคำสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยในรูปแบบของวรรณกรรมแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การเปลี่ยนเสียงสระ
๒. การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ

เกี่ยวกับการเปลี่ยนเสียงสระ

แม้ว่าสระในภาษาสันสกฤต (สันสกฤต) จะคงเสียงเดิมไว้ได้บ้างเมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย แต่ส่วนมากจะมีการเปลี่ยนเสียงเป็นอย่างอื่นจากเสียงเดิม เพื่อความถูกต้องตามหลักการประพันธ์ประเภทร้อยกรองหรือเพื่อออกเสียงได้ง่ายหรือเพื่อสัมผัสเสียง ซึ่งพอจะสรุปวิธีการนำมาใช้ได้ ดังต่อไปนี้

๑. สระ อะ ที่ไม่มีพยัญชนะซ้อนในภาษาสันสกฤตออกเสียงสระ โอะ ลตรूपในภาษาไทย เช่น คำสันสกฤต “วจน” ออกเสียงว่า วะจะนะ ในภาษาไทยใช้คำว่า พจน (แปลง ว เป็น พ)
๒. ในกรณีข้อ ๑ บางครั้งคนไทย (ในภาษาไทย) ใช้พยัญชนะตัวสุดท้ายเป็นตัวสะกด โดยออกเสียงพยัญชนะตัวแรกเป็นเสียงสระ อะ เช่น กมล (ออกเสียงในภาษาบาลีสันสกฤตว่า กะมะละ) ในภาษาไทยออกเสียงว่า กะมล (กะมน)

๓. สระเสียงสั้นในภาษาสันสกฤต ใช้เป็นเสียงยาวในภาษาไทย เช่น
 ภาษาสันสกฤตว่า ครุ ภาษาไทยใช้ว่า ครู (ผู้หนักแน่น)
 ภาษาสันสกฤตว่า ศตรุ ภาษาไทยใช้ว่า ศัตรู (ผู้จองเวร)
 ภาษาสันสกฤตว่า ฤชิ ภาษาไทยใช้ว่า ฤๅษี
๔. สระเสียงสั้นทั้งหมดในภาษาสันสกฤต นิยมออกเสียงเป็นเสียงยาวในภาษาไทย เช่น
 สันสกฤต ไวกุณา ไทยออกเสียงว่า “ไวคุณฐะ (หมายถึงที่ประทับของพระนารายณ์)”
๕. สระเสียงยาวในภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะเปลี่ยนเป็นเสียงสั้น เช่น
สัน.	วีณา	ในภาษาไทยใช้	พิน (อ่านว่า พิน)
“	นีล	“	นิล (เช่น คำว่า เพชรนิลจินดา)
“	วิปริต	“	วิปริต = ความผิดปกติ
“	สุกร	“	สุกร (หมู)

แม้คำที่มีตัวสะกดก็ทำให้เป็นเสียงสั้นได้ในภาษาไทย เช่น สน. อาศ จรฺย ในภาษาไทยใช้ ว่า
 อัศจรรย์ (สิ่งประหลาดยิ่ง)

๖. เสียงสระ อะ ในภาษาสันสกฤต เปลี่ยนเป็นเสียง ออ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เช่น
สัน.	ครุห	ในภาษาไทยใช้ว่า	เคราะห์
สัน.	ปณฑว	ในภาษาไทยใช้ว่า	บันฑะห์ (เครื่องตีชนิดหนึ่ง)
๗. สระ อิ, อี ในภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยเปลี่ยนเป็นเสียง สระ อี, อือ ตามลำดับ
 เช่น
สัน.	ลิงค	ในภาษาไทยใช้	ลิงค์
สัน.	ศิษา	“	ศิษา
สัน.	มหิมา	“	มหิมา
สัน.	วีช	“	พีช
๘. สระ อิ, อี ในภาษาสันสกฤตเปลี่ยนเป็นสระเอียในภาษาไทย เช่น
สัน.	สถิร	ในภาษาไทยใช้	เสถียร
สัน.	กีรตี	“	เกียรติ
๙. สระ อิ, อี ในภาษาสันสกฤตเปลี่ยนเป็นสระ เอ ในภาษาไทย เช่น
สัน.	สีมา	ในภาษาไทยใช้	เสมา
สัน.	วิตาน	“	เพดาน

๑๐. สระ อะ และ สระ อิ ที่อยู่หน้าหรือกลางคำสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เปลี่ยน อะ เป็น อิ หรือ เอ และ อิ เป็น เอีย ตามลำดับ เช่น

สัน. วชिर (เพชร) ในภาษาไทยใช้ วิเชียร

สัน. วचुर “ เพชร

สัน. पद्य “ เบญจ

๑๑. สระ อุ, ู หน้าคำสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมเปลี่ยนเป็น สระ “โอ” เช่น

สัน. गुहक ในภาษาไทยใช้ โโกหก

สัน. गुमत “ โคมุท

๑๒. สระ ู ในคำสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมแปลงเป็นเสียง “โอ” เช่น

สัน. तुर (โกส) + क्षत् = โทรศัพท์

สัน. तुर + पित्त = โทรพิมพ์

สัน. तुर + त्रसन (สิ่งที่เห็นจากที่ไกล) = โทรทรรศน์

๑๓. สระ ไอ ในภาษาสันสกฤตซึ่งมีตัวสะกดได้ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เปลี่ยนเป็นเสียง สระ แอ เช่น

สัน. वाय ภาษาไทยใช้ว่า แพทย์

สัน. साय ภาษาไทยใช้ว่า แสนย์ เช่นในคำว่า แสนยานุภาพ, แสนยาพิณินาหาร

การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะ

การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะในภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยมีหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

๑. พยัญชนะ ก. ในภาษาสันสกฤต เปลี่ยนเป็นพยัญชนะ ข ในภาษาไทย เช่น

สัน. कनिष्ठ ภาษาไทยใช้ ขนิษฐา

สัน. कपू ภาษาไทยใช้ ขบถ หรือ ขบา

๒. พยัญชนะ ช ในภาษาสันสกฤต เปลี่ยนเป็น จ ในภาษาไทย เช่น

สัน. चक्षु ภาษาไทยใช้ว่า เจษฎา (ผู้เป็นคนโตในครอบครัว)

๓. พยัญชนะ ฐ ในภาษาสันสกฤต เปลี่ยนเป็นพยัญชนะ ฎ ในภาษาไทย เปลี่ยนเป็น ฎ ในภาษาไทย เช่น दुष्ठी ภาษาไทยใช้ว่า ดุษฎี (ความยินดี)

๔. พยัญชนะ ต ในภาษาสันสกฤต เปลี่ยนเป็นพยัญชนะ ด ในภาษาไทย เช่น ตุชฎี ภาษาไทยใช้ว่า ตูชฎี (ความยินดี) หรือคำว่า ตรชนิ ภาษาไทยใช้ว่า ตรชนนี

หมายเหตุ : บางคำอาจคง ต. ไว้อย่างเดิม เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เช่น คำว่า ตณหา ภาษาไทยใช้ว่า ตัณหา หรือ ตถุณ ภาษาไทยใช้ว่า ตถุณ

๕. พยัญชนะ ฐ ในภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เปลี่ยนเป็น ฏ เช่น

คำว่า อษฏ (๘) ภาษาไทยใช้ว่า อัษฏ เช่นคำว่า อัษฏางค์ (องค์ ๘)

คำสันสกฤต ทฤษฏี ภาษาไทยใช้ว่า ทฤษฎี

๖. พยัญชนะ ป ในภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เปลี่ยนเป็น บ. เช่น

สัน. บุษป ภาษาไทยใช้ บุษบา

สัน. ปุษป ภาษาไทยใช้ บุษบา

สัน. ปณชิต ภาษาไทยใช้ว่า บัณชิต

แต่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงก็มี เช่น

สน. ปรรธนา ภาษาไทยใช้ว่า ปรรธนา หรือ

สัน. ประโยชน ภาษาไทยใช้ว่า ประโยชน์

๗. พยัญชนะ ว ในภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย มักเปลี่ยน ว เป็น พ. เช่น

สัน. วฤตจิกายน ภาษาไทยใช้ว่า พฤตจิกายน

สัน. วยาบาท ภาษาไทยใช้ว่า พยาบาท

แต่อย่างไรก็ตาม บางคำใช้ได้ทั้ง ว และ พ ในภาษาไทย เช่น

วิจิตร กับคำว่า พิจิตร (จากภาษาสันสกฤต “วิจิตร”)

วิชัย กับคำว่า พิชัย

วงศ กับคำว่า พงศ์

วิบัติ กับคำว่า พิบัติ

วาณิช กับคำว่า พาณิช

วิษณุ กับคำว่า พิษณุ^๑

๘. คำสันสกฤตบางคำที่ไม่มีพยัญชนะซ้อน เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมซ้อนพยัญชนะที่เหมือนพยัญชนะตัวหลัง เพื่อออกเสียงได้ง่าย เช่น ลตา เป็น ลัตตา = ลัตตา (แปลง ต เป็น ด)

^๑ บรรจบ พันธุมธา, บาลีสันสกฤตในภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘), หน้า ๑๒๘.

๙. คำสันสกฤตที่มีเสียง “เอา” ซึ่งแปลงมาจาก “อุ” เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมซ้อน พยัญชนะ
 ว. หลังสระ “เอา” เมื่อมีค่านามตามหลัง เช่น

สุ + คนธ เป็น เสา + คนธ ภาษาไทยใช้ว่า เสาวคนธ์ แปลว่า กลิ่นหอม

สุ + รส = เสา + รส = เสาวรส (รสอร่อย)

๑๐. พยัญชนะสุดวรรค ซึ่งเรียกว่า อนุนาสิกหรือนิคหิต สามารถวางซ้อนหน้าพยัญชนะ ตัวใด
 ตัวหนึ่งในวรรคของตนได้ เมื่อซ้อนแล้วพยัญชนะตัวนั้นก็จะเป็นพยัญชนะตัวสะกดไป เช่น

ส. มกร ในภาษาไทยใช้ว่า มังกร

ส. มกุฏ ในภาษาไทยใช้ว่า มงกุฏ

ส. สิขร ในภาษาไทยใช้ว่า สิงขร (หงอนไก่, ยอด)

๑๑. คำบางคำในภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยนิยมซ้อน ร. เพื่อสะดวกในการ
 ออกเสียง เช่น

สัน. มาตา ในภาษาไทยใช้ว่า มารดา (แปล ต เป็น ด)

สัน. มายา ในภาษาไทยใช้ว่า มารยา

๑๒. พยัญชนะในคำสันสกฤตบางคำเมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะสับเปลี่ยนกัน เช่น สัน นิคคหิต
 ในภาษาไทยใช้ว่า นฤคหิต คงเป็นเพราะคนไทยคุ้นเคยกับภาษาบาลีที่ว่า นิคคหิต

๑๓. พยัญชนะตัวแรกในภาษาสันสกฤตบางคำเมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะถูกตัดออก เพื่อลด
 จำนวนคำในวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง เช่น

คำสันสกฤต อธิษฐาน ภาษาไทยใช้ อิษฐาน และกลายมาเป็นพิษฐานในภายหลัง

คำสันสกฤต อุปาธยาย ภาษาไทยใช้ว่า บาธยาย

ซึ่งมักใช้ในคำกลอน เช่นในคำว่า ครูบาธยาย ซึ่งต่อมาภายหลังนิยมใช้กันว่าครูบา เช่น
 ครูบาศรีวิชัยที่เชียงใหม่ เป็นต้น

คำสันสกฤตว่า “หฤทย” คนไทยใช้ว่า “หฤทัย” และ “ทัย” เช่นพระทัย

คำสันสกฤตว่า กุชมา ภาษาไทยใช้ว่า ชมา เช่น ขอชมาลาโทษ

คำสันสกฤต ศรามณฺร ภาษาไทยใช้ว่า สามณฺรหรือณฺร

๑๔. พยัญชนะกลางคำสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะตัดพยัญชนะนั้นทิ้งเสีย
 เพื่อให้มีน้อยพยางค์ เช่น คำสันสกฤตว่า วนานฺตร ภาษาไทยใช้ว่า พนาตร แปลว่า ระหว่างป่า หรือ
 ป่าอื่น

๑๕. พยัญชนะท้ายคำสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะตัดพยัญชนะนั้นทิ้งเสีย เพื่อให้มีน้อยพยางค์ เช่น

สัน. อธยาศรย ภาษาไทยใช้ว่า อธยาหรืออธยาด้วย แปลว่า นิสยใจคอ

สัน. โกลาหล ภาษาไทยใช้ว่า โกลา แปลว่า ความสับสนวุ่นวาย

๑๖. คำสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยนิยมเติมพยัญชนะ ษ กลางคำ ซึ่งเป็น ภาษาโบราณ เช่น

สัน. ราตรี ภาษาไทยใช้ว่า ราษตรี แปลว่า กลางคืน

สัน. กฤต ภาษาไทยใช้ว่า กฤษฎา แปลง ต เป็น ฎ แปลว่า ซึ่งบุคคลได้กระทำแล้ว

๑๗. คำสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยนิยมเติมพยัญชนะท้ายคำ เพื่อประโยชน์ในการสัมผัสเสียง ในคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง เช่น

สัน. ลีลา ภาษาไทยใช้ ลีลาศ เต็ม ศ.

๑๘. คำสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมตัดพยัญชนะต้นคำออกไป เพื่อให้มีพยางค์น้อยลง เช่น

สัน. รณรงค (สนามรบ) ไทยใช้ ณรงค์ แปลว่า การรบ โดยตัดพยัญชนะ ร. ต้น คำออกไป

๑๙. คำสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมซ้อนพยัญชนะ ร. ในระหว่างคำ เช่น

สัน. “ไกลาส” ไทยใช้ “ไกรลาส” (ภูเขาที่พระอินทร์ประทับอยู่)

สัน. “วาสูกี” ไทยใช้ “วาสูกรี” (ชื่อพญานาคตนหนึ่ง)

สัน. “เกสร” หรือ “โกศร” ไทยใช้ “ไกรศร” (สร้อยคอ)

สัน. “เกศรี” ไทยใช้ “ไกรศรี” (ราชสีห์)

๒๐. สันสกฤตที่มี ฤ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมเติม ฤ เช่น

คำว่า “มธุ” (น้ำผึ้ง) ไทยใช้ “มธุฤ” (น้ำผึ้ง)

๒๑. ร. ในสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย นิยมใช้เป็น ฤ เช่น

สัน. “รติ” ยินดี ไทยใช้ “ฤติ” (ใจ)

๒๒. คำว่า นิรุ แปลว่า “ไม่มี, ออกไป” ในคำสันสกฤตบางคำ เมื่อได้มาใช้ในภาษาไทย นิยมแปลง นิรุ เป็น นฤ ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน เช่น

สัน. นิรมล ในภาษาไทยใช้ว่า นฤมล แปลว่า ไม่มีมลทิน

สัน. นิรนาท ในภาษาไทยใช้ว่า นฤนาถ แปลว่า ความก็กก้อง, การบันลือลั่น

๒๓. เระะ ในภาษาสันสกฤต (ร) อยู่ล่งพยัญชนะ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยนิยมเปลี่ยน รหั้น (ร ๒ ตัว) เช่น

สัน.	วรค	ในภาษาไทยใช้ว่า	วรรค แปลว่า พวก, กลุ่ม
สัน.	ปรณ	”	ปรณ แปลว่า ไปไม้
สัน.	สวรค	”	สวรค แปลว่า เมืองสวรรค

๒๔. คำว่า ริ (ร) ในภาษาสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย ต้องเปลี่ยน ริ เป็น รหั้น คือ รร เช่น

สัน.	บริหาร	ในภาษาไทยใช้ว่า	บรรหาร ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน
สัน.	บริษัท	”	บรรษัท ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน

๒๕. คำสันสกฤตบางคำไม่มี เระะ (รหั้น) แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยนิยมเติมเระะ เช่น

สัน.	ขรค	ในภาษาไทยใช้ว่า	ขรรค เช่น ในคำว่าพระขรรคชัยศรี
สัน.	ปรตุยาสถรณ	“ ”	บรรจถรณ (เครื่องปลูกต)

๒๖. พยัญชนะที่มีจุด (.) อยู่ใต้ (ข้างล่ง) เช่น จ, ม, ศ. เป็นพยัญชนะกึ่งมาตรา หรือเป็นตัวสะกด ในการนำมาใช้ในภาษาไทยหรือในวรรณกรรมไทย จะใช้พยัญชนะเต็มมาตรา เช่น

สัน.	วิฑย	ในภาษาไทยใช้ว่า	วิฑย (ออกเสียงว่า วิฑย)
สัน.	สกนธ	“	สกนธ (ออกเสียงว่า สกน)
สัน.	สวสตี	“	สวสตี (ออกเสียงว่า สหวัดตี)
สัน.	ไอศวรย	“	ไอศวรย (แปลว่า อำนาจ)
สัน.	อิศวร	“	อิศวร (อ่านว่า อีสวน คือพระอิศวร)

๒๗. คำสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย โดยปรกติไม่มีวิภตติปรากฏ คือต้องลบวิภตติทิ้ง แต่บางคำต้องลงวิภตติเพิ่มเข้าไป เพื่อให้มีเสียงสัมผัสในวรรณกรรมร้อยกรอง เช่น

สัน.	จिर	ในภาษาไทยใช้ว่า	จิริง
สัน.	โมท	“	โมโท, ความหลง

๒๘. คำสันสกฤตบางคำ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย ใช้พยัญชนะตัวที่ ๒ หรือตัวอื่นเป็นตัวสะกด และใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตบนพยัญชนะที่เหลือ เพื่อไม่ให้มีเสียง เช่น

สัน.	ยกษ	(ออกเสียงว่า ยักษะ)	ในภาษาไทยใช้ว่า	ยักษ
สัน.	ลกษณ	(ออกเสียงว่า ลักษณะ)	“	ลักษณ
สัน.	การณ		“	การณ
สัน.	วิจารณ		“	วิจารณ

๒๙. วิธีการนำเอาคำภาษาสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยตามที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นเพียงแนวทางและตัวอย่างที่ผู้สนใจจะศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้กับคำภาษาสันสกฤตอื่น ๆ ได้โดยอนุโลม เมื่อคำภาษาสันสกฤตนั้น ๆ อยู่ในหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาทั้งหมดทั้งสิ้น

๓๐. อนึ่ง บางครั้ง คำภาษาสันสกฤตจะคงรูปเดิม เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เพียงแต่จะลบจุดได้พยัญชนะตัวซ้อนออกเท่านั้น เช่น คำว่า กลยาณ ภาษาไทยใช้ว่า กัลยาณะ เมื่อมีนามตามหลังต้องลบสระ อะ ที่ ณะ เสีย เช่น กัลยาณชน มาจาก คำภาษาบาลีว่า กลยาณชน เป็นต้น

บทสรุป

คำภาษาสันสกฤตนำมาใช้ในภาษาไทย มีทั้งที่เป็นคำนาม คำที่มีสภาพเท่ากันคำนาม แต่จะได้รับการเปลี่ยนรูปบ้าง เปลี่ยนเสียงบ้าง ตัดรูปวิภัติบ้าง ใส่เครื่องหมายพัฒนาตบพยัญชนะบ้าง ลดพยัญชนะบางตัวบ้าง เพิ่มเสียงพยัญชนะบางตัวบ้าง เปลี่ยนเสียงสระบางตัวบ้าง แลพยัญชนะบางตัวบ้าง แต่กระนั้น การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต่างๆ จะให้ประโยชน์ด้านการประพันธ์วรรณกรรม ทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยวิธีที่นำคำสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย ก็มี ๒ ลักษณะ คือ

- ๑) การเปลี่ยนเสียงสระ
- ๒) การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ

ในการเปลี่ยนเสียงสระ จะพอสรุปวิธีการนำมาได้ ๑๓ ลักษณะ เช่น สระเสียงสั้น ออกเป็นเสียงยาว เช่น ภาษาสันสกฤตว่า ฤชิ ภาษาไทยใช้ว่า ฤชี เป็นต้น ในการเปลี่ยนแปลงพยัญชนะ จะพอสรุปวิธีการนำมาได้ ๓๐ ลักษณะ เช่น คำสันสกฤตว่า “หฤทย” คนไทยใช้ว่า “หฤทัย” และ “ทัย” เช่น พระทัย คำสันสกฤตว่า กษมา ภาษาไทยใช้ว่า ชมมา เช่น ขอชมมาลาโทษ คำสันสกฤตว่า ศรามณฺร ภาษาไทยใช้ว่า สามณฺรหรือณฺร เป็นต้น ดังนั้น การเลือกใช้คำสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย ทั้ง ๒ ลักษณะดังที่กล่าวมา ควรที่จะศึกษาและทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพื่อให้การใช้ภาษาไทยมีความถูกต้องและเหมาะสม.

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สันสกฤต - ไทย - อังกฤษอภิธาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา, ๒๕๐๗.
- จันทบุรีนฤนาถ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, กรมพระ. ปทานุกรมบาลี-สันสกฤต-ไทย-อังกฤษสันสกฤต
กรุงเทพมหานคร : ศิวพร, ๒๕๑๓.
- ธนิต อยู่โพธิ์. ภาษาสันสกฤตและลัทธิมหายานในไทย. “เรื่องที่น่าสนใจ” (ม.ร.ว. พันทิพย์ บริพัตร
รวบรวมพิมพ์แจกเป็นมิตรพลี). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์, ๒๕๑๕.
- นางนพมาศ หรือ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๑๓.
- บรรจบ พันธุเมธา. บาลีสันสกฤตในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.
- เปลื้อง ณ นคร. “ตำหรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์” ประวัติวรรณกรรมสำหรับนักศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๐๙.
- พระยาสิทธิ. เทภูมิกถา. กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๕.
- เพริน, บี.อาร์. ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์. แปลจาก History of South-East Asia โดย
ม.ร.ว. จีรวัดน์ จักรพันธ์. กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังเคราะห์ศาสตร์แห่งประเทศไทย,
๒๕๑๑.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร : อักษร
เจริญทัศน์, ๒๕๒๕.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ถึง พ.ศ. ๒๐๐๐. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
นายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๒.
- สุภาชิตพระร่วง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเซียงจงเจริญ, ๒๕๐๘.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. จาริกสุโขทัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๒.
- Vaidya, Lakshman Ramchandra. The Standard Sanskrit - English Dictionay. Poona :
Arya Bhushana Press, 1889.
- Whitney, William Dwight. The Roots, Verb-Forms and Primary Derivatives of the
Sanskrit Language. Delhi : Motilal Banarsidas, 1963.

